Alma Lekniutė, Medeina Gailiūtė

Kluonalių senieji žemdirbystės laukai

2019 m. balandžio mėnesį atlikti žvalgomieji tyrimai saugomoje Kluonalių senovės žemdirbystės vietos (UK 30297) centrinėje teritorijoje (Kretingos miestas, P. Bizausko g. 15). Spėjamų pylimų ir krūsnių vietose iki įžemio ištirti du 6x1 m dydžio šurfai (bendras plotas 12 m^2) (1 pav.).

Akmenų aptvarai ir krūsnys Kluonalių kaime pradėti tirti dar XX a. 4 dešimtmetyje. Tuomet Kretingos miesto P pakraštyje esančius laukus žvalgė P. Baleniūnas, fiksavęs apie 30–40 išlikusių sveikų krūsnių. 1940 bei 1950 m. žvalgytuose laukuose I. Jablonskis užfiksavo 183 krūsnių vietas. 2002 m. bendros VU (A. Merkevičius, R. Nemickienė) ir KM (J. Kanarskas) ekspedicijos metu nustatyti dešinėje upės pusėje esančioje pievoje išlikę 5 pylimai bei kelios akmenų krūsnys (*ATL 2002 metais*, 2005, p. 276–281). Archeologinius tyrimus Kluonalių senųjų žemdirbystės laukų teritorijoje 2004 m. pradėjo R. Nemickienė, įvairūs archeologai juos tęsė vėliau (*ATL 2004 metais*, 2006, p. 286–287).

1 pav. Tyrimų vietos situacijos planas: 1 – 2019 m. tyrimų vieta; 2 – 2016 m. tyrimų vieta; 3 – 2013–2014 m. tyrimų vieta; 4 – 2013 m. tyrimų vieta; 5 – P. Bizausko g. 15 sklypas; 6 – akmenų pylimai; 7 – Kluonalių senovės žemdirbystės vietos (UK 30297) riba. E. Mačiokaitės brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigated site: 1 – 2019 investigation site; 2 – 2016 investigation site; 3 – 2013–2014 investigation site; 4 – 2013 investigation site; 5 – the plot at Bizausko St. 15; 6 – the stone banks; 7 – the boundaries of the Kluonaliai old agricultural site

2019 m. vykdytų tyrimų artimiausioje aplinkoje, ties K. Čepulio akligatviu 2013 m. R. Nemickienė atliko archeologinius tyrimus – ištyrė 5 perkasas (bendras plotas 44,5 m^2). Perkasoje 27 fiksuotas iki 10 cm pločio, 70 cm aukščio pylimas, datuotas XX a. pagal jame rastą pasagą. Atlikus radiokarbono tyrimus, mėginys datuotas 5375–4710 cal BC (*LIIR*, f. 1, b. 6723). 2013–2014 m. R. Nemickienė vykdė archeologinius tyrimus sklype P. Bizausko g. 11. Ištirta viena 78 m^2 dydžio perkasa, fiksuoti 4 akmenų ir žemių pylimai, 11 stulpaviečių bei 3 duobės. Atlikus radiokarbono tyrimus, stulpavietė 5 datuota 490–354 cal BC; stulpavietė 7 – 3385–2475 cal BC; stulpavietės 5 aplinka – 1751–1599 cal BC (*ATL 2013 metais*, 2014, p. 503, 115). 2014 m. R. Nemickienė ištyrė 338 m^2 dydžio plotą. Tyrimų metu fiksavo stulpavietę bei duobę, pakraščiuose išdėtą akmenimis, datuojamą 1695–1414 cal BC laikotarpiu (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 618, 116).

2019 m. ištirti du šurfai. Šurfe 1 vidutiniškai po 10 cm velėnos ir juodžemio sluoksniu, kuriame aptikta XX a. radinių (žalio stiklo fragmentas, geležiniai dirbiniai), atidengtas apie 20–50 cm storio pilkšvai rudos žemės sluoksnis. Jame pirmieji akmenys atidengti apie 30 cm gylyje ties ŠR sienelės centrine dalimi. Akmenys vidutiniškai 20x15x13 ar 12x10x7 cm dydžio, tarp jų apie 30–40 cm gylyje fiksuota angliukų.

Dar viena ryškesnė akmenų (apie 25x16x6 cm ar 12x10x6 cm dydžio) koncentracija atidengta ties šurfo PV sienele, tačiau žymesnės struktūros pėdsakų nepastebėta. Šių akmenų aplinkoje ir iškart po jais fiksuota juosvesnė žemė su gausybe angliukų.

Gilinant šurfą šioje vietoje, vidutiniškai 55 cm gylyje išryškėjo apie 75x25 cm dydžio dėmė, orientuota ŠV–PR kryptimi, su nežymia jos kontūrą žyminčia vietomis nutrūkstančia angliukų linija. Duobės užpilde, juosvoje degėsingoje žemėje, rasta angliukų, kurie paimti radiokarbono tyrimams, ir nedidelių akmenukų (apie 8x6x4 cm ar 4x3,5x3,5 cm dydžio), kitų radinių neaptikta (duobė apie 10 cm gylio) (2 pav.). Duobės užpildo angliukų mėginiai, atlikus tyrimus (Vs-2973), datuoti 1085–805 cal BC. Apie 60 cm gylyje pasiekta rusva molinga žemė – įžemio paviršius.

Šurfe 2 po vidutiniškai 10 cm storio velėnos sluoksniu atidengtas apie 25 cm storio pilkšvai rudos spalvos žemės sluoksnis. Šiame sluoksnyje centrinėje šurfo dalyje maždaug 10–30 cm gylyje atidengta akmenų sankaupa (1,4x1x0,2 m dydžio), orientuota ŠR–PV kryptimi, sudaryta iš pilkšvai rudos spalvos žemės bei neskaldytų 7x7x6–21x14x12 cm dydžio lauko akmenų. Šios akmenų sankaupos vietoje aptikta XX a. buitinių atliekų: žalio stiklo šukių, polietileninių maišelių skiaučių, odinio dirželio (?) dalis, raudono molio plytos fragmentėlis bei keli angliukai. Įžemis fiksuotas vidutiniškai 30–40 cm gylyje.

The Kluonaliai old agricultural fields

In 2019, a field evaluation was conducted in the Kluonaliai old agricultural fields (P. Bizausko St. 15, Kretinga, W Lithuania). Two 6x1 m test pits (a total of 12 m^2) were excavated down to sterile soil at the site of suspected stone

2 pav. Ties PV šurfo 1 sienele fiksuotos dėmės pjūvis iš ŠR. M. Gailiūtės nuotr.

Fig. 2. The cross-section of the stain identified in the SW wall of test pit 1, as seen from the NE

banks and mounds (Fig. 1). The original stones, which did not form a clear structure, were unearthed at a depth of about 30 cm alongside the central part of the NE wall of test pit 1. Charcoal was discovered among them. Another more distinct stone concentration was unearthed alongside the SW wall of the test pit. Blacker soil with an abundant quantity of charcoal was recorded in the vicinity of these stones and immediately under them. A roughly 75x25 cm pit oriented NW–SE and marked by indistinct contours, in places by an intermittent line of charcoal, became visible at an average depth of 55 cm (Fig. 2). The pit was filled with blackish, charcoally soil with charcoal and isolated small stones. The charcoal was radiocarbon dated (Vs-2973) to 1085–805 cal BC.

A 1.4x1x0.2 m stone concentration oriented NE–SW and consisting of greyish brown soil with unsplit fieldstones, was unearthed at an average depth of 10–30 cm in the central part of test pit 2. 20th-century household waste was discovered at the site of this stone concentration.